

Yhä parempi turvallisuus ja terveys rakennusalalle

Rakennushankkeiden hallinta – tiivistelmä viraston raportista

Johdanto

Koko EU:n alueella tunnustetaan entistä laajemmin, että työterveyden ja -turvallisuuden (TTT) tasoa on parannettava rakennusalalla. Joka vuosi noin 1 300 työntekijää kuolee, 800 000 loukkaantuu ja monet kärsivät terveysongelmista. (1) Tapaturmista ja terveysongelmista johtuva inhimillinen kärsimys vaikuttaa kaikkiin asianosaisiin laajuudessa, jota on mahdotonta mitata. Taloudelliset menetykset ovat huomattavat.

Pitäisi olla itsestään selvää, että turvallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin pitäisi olla ykkössijalla teollisuudessa.

Euroopan vuoden 2004 työterveys- ja työturvallisuusviikko on omistettu rakennusalalle. Virasto on koonnut ympäri Eurooppaa tietoja tapauksista, joissa toimenpiteisiin on ryhdytty yhä paremman työterveys- ja työturvallisuustilanteen saavuttamiseksi. Raportti heijastelee TTT-tilannetta rakennusalalla, mutta se osoittaa, mitä tehokkaan toiminnan avulla voidaan saavuttaa tämän tilanteen parantamiseksi.

Lainsäädäntö

Neuvoston direktiivissä 92/57/ETY korostetaan eri osapuolten edellyttämää koordinoitua rakennushankkeen valmisteluvaiheessa ja rakennusvaiheen aikana.

- ✓ Rakennushankkeen toteuttajan tai rakennushankkeen valvojan on nimitettävä yksi tai useampi turvallisuus- ja terveysasioista vastaava koordinaattori.
- ✓ Rakennushankkeen toteuttajan tai rakennushankkeen valvojan on varmistettava, että turvallisuutta ja terveyttä koskeva suunnitelma laaditaan ennen rakennusvaiheen alkua.
- ✓ Rakennushankkeen valvojan tai tarvittaessa rakennushankkeen toteuttajan on otettava turvallisuuden ja terveyden näkökohdat huomioon, kun hanketta suunnitellaan.
- ✓ Rakennusvaiheessa koordinaattorin/koordinaattoreiden on varmistettava, että riskien hallinta on riittävää ja että turvallisuutta ja terveyttä koskeva suunnitelma otetaan huomioon. Työnantajien välillä on tehtävä yhteistyötä turvallisuus- ja terveysasioissa ja toimintaa on seurattava.

Eri puolilla Eurooppaa tehdyistä toimista valittiin kuusitoista tapausta. Raportissa nämä tapaukset on ryhmitelty kertomaan toimenpiteistä, joihin on ryhdytty

- ✓ hankkeen valmisteluvaiheessa
- ✓ rakentamisvaiheessa
- ✓ rakentamisen jälkeisessä vaiheessa (huolto).

Tapaustutkimusten luonne on kuitenkin sellainen, että toimenpiteisiin voidaan ryhtyä missä tahansa hankkeen vaiheessa.

(1) Eurostat, ESAW 1999.

1 Hankkeen valmisteluvaihe

Rakennushankkeen rakennuttaja

Rakennushankkeen hyvä työturvallisuus- ja työterveystilanteen hallinta alkaa rakennushankkeen rakennuttajan päätöksistä. Työterveyden ja -turvallisuuden kulttuuri luodaan täysin tällä tasolla. Urakat annetaan sen mukaan, mistä saadaan paras vastine rahalle, jolloin saadaan jotakin sellaista, joka sopii tarkoitukseen, täyttää käyttäjän tarpeet ja on tasapainossa laadun ja kustannusten suhteen koko käyttöikänsä ajan. Valittaessa toimeksisaajia ja muita osapuolia on perustavanlaatuisen tärkeää varmistaa, että ne kykenevät huolehtimaan tehtävästä pätevästi, mukaan lukien TTT:n hallinta.

Suunnittelu

Suunnitteluprosessille on varattava riittävästi aikaa. Suunnittelija, turvallisuus- ja terveysasioista vastaava koordinaattori sekä toimeksisaaja pitäisi nimittää mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tämän pitäisi mahdollistaa se, että hankkeen suunnittelusta keskustellaan ja että varmistetaan työturvallisuuden ja työterveyden kannalta mahdollisimman hyvä hankkeen rakennusselitys ja työaikataulu. Huomioon on otettava se, miten suunnittelu tehdään. Vaaran aiheuttajat on poistettava, aina kun se on mahdollista, ja riskit, joita ei voida poistaa, on minimoitava. Jäljellä olevista merkittävistä riskeistä on tiedotettava. Usein toimeksisaajan ja suunnittelijan on hyödyllistä olla yhteydessä toisiinsa suunnitteluprosessin aikana.

Avainhenkilöiden koordinointi: rakennusturvallisuuden kumppanuusohjelma, Irlanti

Irlantilainen tutkimus kuolemaan johtaneista onnettomuuksista toi esiin, että vähintään 25 prosentissa tapauksista välitön syy oli projektin varhaisvaiheen suunnittelussa. Osana tätä hanketta on rekisterin perustaminen pätevistä suunnitteluvaiheen projektivalvojista. Irlannin lainsäädännössä heillä on keskeinen rooli suunnittelun arvioinnissa riskien minimoimiseksi rakennusvaiheessa.

Riskeistä eroon suunnittelun avulla – Yhdistynyt kuningaskunta

Teräsrungot ovat hyvin yleisiä uusissa rakennuksissa. Rakentamisen aikana teräspalkit ja -pylväät on siirrettävä ja asennettava paikoilleen nosturin avulla. Tavallisesti työ tehdään kietomalla nostosilmukat teräskappaleen ympärille, minkä jälkeen se nostetaan. Vaarana on se, että teräskappale liukuu pois silmukoista ja putoaa. Suunnittelemalla kuitenkin nostamista varten kiinnityskohtia, kuten valmiiksi porattuja reikiä, nostamiseen voidaan käyttää kiinnitysrengasta ja riski saadaan eliminoitua.

2 Rakentamisvaihe

Vain hyvällä johtamisella voidaan saavuttaa hyvä TTT-taso rakennusvaiheessa. Hyvän TTT-tilanteen takaamiseksi johtajien on varmistettava, että työ suunnitellaan, organisoidaan, ohjataan, valvotaan ja tarkistetaan. Kaikkien työntekijöiden pitää olla koulutettuja ja päteviä, heitä pitäisi kuulla, ja on varmistettava koordinointi hankkeen eri työnantajien välillä.

Koulutus – Kreikka, Irlanti, Alankomaat

Jotta rakennushanke olisi hyvin hallinnassa, kaikkien työntekijöiden, mukaan lukien johtajat, on oltava koulutettuja ja päteviä tehtäviinsä. Koulutus auttaa ihmisiä hankkimaan taitoja, tietoa ja asenteellisia valmiuksia tekemään työnsä hyvin ja ilman riskiä omalle ja muiden turvallisuudelle ja terveydelle. Egantia-moottoritiehanke Kreikassa, pakollinen turvapassikoulutus Irlannissa ja Mourikin Alankomaissa käyttämä johtamisjärjestelmä osoittavat kaikki koulutuksen merkityksen.

Seuranta ja neuvottelemine työntekijöiden kanssa – Suomi

 Turvallisuuden havainnointimenetelmä otettiin käyttöön Suomessa vuonna 1992 mittaamaan turvallisuuden tasoa rakennustyömailla. Mittaaminen perustuu kierrokseen koko työmaalla kirjaamalla havainnot oikeista/vääristä menettelyistä lomakkeeseen. Havainnoinnin kohteita ovat työskentelytavat, rakennustelineet ja tikkaat, koneet ja välineet, suojautuminen putoamiselta, sähkö ja valaistus sekä järjestys ja siisteys. Esimerkkityömaalla menetelmä osoittautui sekä helpoksi että tehokkaaksi. Tärkeä osa järjestelmää on se, että johto ja työntekijät huolehtivat siitä yhdessä.

3 Rakentamisen jälkeinen huolto ja ylläpito

Kaikki uudet rakennukset pitäisi suunnitella niin, että niiden turvallinen huoltaminen on mahdollista. Olemassa olevat rakennukset on saatettu suunnitella ajattelematta lainkaan huoltamisen turvallisuusnäkökohtia. Kaikissa tapauksissa sovelletaan samoja TTT:n hallinnan periaatteita kuin rakennusvaiheen aikana. Tietojen saaminen rakennuksesta rakennushankkeen toteuttajalta on tärkeää. Lisätekijä, joka täytyy mahdollisesti ottaa huomioon, on paikalla olevat muut henkilöt, jotka eivät ole työntekijöitä ja jotka voivat altistua huoltotöistä aiheutuvalle riskille.

Käytössä olevien tilojen huoltaminen – Italia

Työt tehtiin eri puolilla vanhaa luostaria, joka toimii nykyään kirjastona, museona ja galleriana. Turva- ja valaistuslaitteiden asentamista varten oli tehtävä laajoja rakennustöitä. Työmaan ulkopuolisia ihmisiä ei voitu sulkea rakennusalueelta. Quasco-yritys teki turva- ja koordinoitisuunnitelman hanketta varten sekä toimi terveys- ja turvallisuusasioista vastaavana koordinaattorina rakennusvaiheen ajan. Yritys varmisti, että suojatoimet kattoivat kaikki ihmiset, joihin riski ulottui. Se määrittä myös turvatoimet, joista voisi olla hyötyä tulevia huoltotöitä ajatellen.

Lisätietoja

Raportti on luettavissa ja ladattavissa maksutta kokonaisuudessaan englanninkielisenä viraston verkkosivustolta osoitteesta <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>.

Painettuna raportin *Achieving better safety and health in construction* (Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto, 2003, ISBN 92-9191-073-2) voi tilata Euroopan unionin virallisten julkaisujen toimistosta Luxemburgista (<http://europ.eu.int>) tai valtuutetuilta jälleenmyyjiltä. Hinta on 25 euroa (ilman arvonlisäveroa). Tämä tiedote on saatavilla käännettynä kaikille EU-kielille osoitteessa <http://osha.eu.int/ew2004/>

Euroopan työturvallisuus- ja työterveysvirasto

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

P. (34) 944 79 43 60, f. (34) 944 79 43 83

information@osha.eu.int